

від формування елементарного двоскладового речення до формування зв'язного монологічного мовлення. Розроблена авторами система корекційної роботи широко застосовується в спеціальних дошкільних закладах для дітей із тяжкими порушеннями мовлення.

Отже, ТПМ – це різні мовленнєві розлади, які передбачають несформованість усіх сторін мовлення і потребують цілеспрямованого систематичного навчання, з метою розвитку синтаксичної сторони мовлення, а також всіх компонентів мовленнєвої системи.

Робота над синтаксисом передбачає формування у дітей із ТПМ навичок правильної побудови різних типів речень і умінь поєднувати їх у зв'язне висловлювання. Робота над реченням повинна проводитись шляхом виконання системи вправ, яка дасть змогу дітям можливість практично засвоїти основні ознаки речення. В її основі повинний відбуватися поступовий перехід від засвоєння простого речення, непоширеного, двослівного до поширеного із другорядними та однорідними членами, а також паралельно повинна вестись робота з його граматичного оформлення. Поряд із продовженням роботи над поширенням простого речення дітей (III рівень ЗНМ) підводять до складання різних видів складних (складносурядних та складнопідрядних) речень [6], а згодом і до побудови найпростіших видів складних багатокомпонентних, складних синтаксичних конструкцій з різними видами зв'язку. Засвоєння цих конструкцій передбачає вирішення більш складних в синтаксичному відношенні задач побудову висловлювань-роздумів, міркувань, які стануть необхідним підґрунтям в наступних етапах корекційної роботи, коли діти будуть вчитися будувати, розповідати та переказувати оповідання, використовуючи речення різних типів.

З огляду на те, що проблема формування складних синтаксичних конструкцій у дітей старшого дошкільного віку із тяжкими порушеннями мовлення на даний час взагалі не розглядалась та не досліджувалась серед науковців це обумовило необхідність проведення спеціального диференційованого дослідження особливостей найпростіших видів складних багатокомпонентних, складних синтаксичних конструкцій у даній категорії дітей і розробку методики формування цих типів речень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Програма виховання і навчання дошкільників с тяжкими порушеннями мови / Л.Б.Баряева, О.П.Гаврилушкина, Г.Г.Голубева і др.; Під ред. проф. Л.В.Лопатіної. – СПб.: ЦДК проф. Л.Б.Баряевой, 2009 – 415 с.
2. Конопляста С.Ю., Сак Т.В. Логопсихологія: навч. посіб./С.Ю.Конопляста, Т.В.Сак; за ред.М.К.Шеремет. – К.: Знання, 2010. – 293 с.
3. Логопедія: Учебник для студентів дефектол. фак. пед. вузів / Під ред. Л.С. Волковой, С.Н. Шаховской. – М.: Гуманит. Изд. Центр ВЛАДОС, 1998. – 680с.
4. І.С.Марченко. Спеціальна методика початкового навчання української мови (логопедична робота з корекції порушень мовлення у дошкільників) Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Спеціальність: Корекційна освіта (логопедія). – 1-видання. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – 288 с.
5. Е.Ф.Соботович Речевое недоразвитие у детей и пути его коррекции: (Дети с нарушением интеллекта и моторной алалией) Учебное пособие для студентов / Е.Ф.Соботович, - М.: Классик стиль, 2003. – 160 с.
6. Соботович Е.Ф Методика выявления речевых нарушений у детей и диагностика их готовности к школьному обучению. – К., 1998. – 127 с.
7. Трофименко Л.І. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей середнього дошкільного віку із ЗНМ: Програмно-методичний комплекс / За ред. Є.Ф. Соботович. – К.: Актуальна освіта, 2007. – 120 с.

УДК 376.2:004

МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ПІДЛІТКІВ ІЗ ДИТЯЧИМ ЦЕРЕБРАЛЬНИМ ПАРАЛІЧЕМ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Шевцов А.Г.,
доктор педагогічних наук, професор
Дітковська Л.А.
Інститут корекційної педагогіки та психології
НПУ імені М.П.Драгоманова,

Стаття присвячена проблемі системного моделювання процесу формування готовності підлітків із дитячим церебральним паралічем до використання ІКТ як складної багатоетапної корекційно-педагогічної задачі.

Стаття посвящена проблемі системного моделювання процесу формування готовності підлітків з дитячим церебральним паралічем до використання ІКТ як складної багатоступінчастої корекційно-педагогічної задачі.

The article considers the problem of formation of teenager's cerebral palsy readiness to use information-communicational technologies. The modeling of this process is emphasized as a complex multistage educational and rehabilitation task.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, підлітки з дитячим церебральним паралічем, корекційно-реабілітаційна робота.

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии, подростки с детским церебральным паралічем, корекційно-реабілітаційна робота.

Key words: information-communicational technologies, teens with a child cerebral palsy, correction and rehabilitation work.

В епоху інформаційного суспільства одним із базових завдань загальної середньої освіти є підготовка молоді до використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у всіх сферах діяльності сучасної людини. Якщо тлумачити готовність до використання ІКТ у загальнокультурній площині, то йдеться не тільки про елементарну функціональну комп'ютерну грамотність, на якій, в основному, і зосереджені шкільні програми, а про більш складний комплекс особистісних і психофізіологічних якостей людини. Деякі з цих якостей, на перший погляд, можуть навіть безпосередньо не відноситись до роботи оператора електронно-обчислювальних машин, а лише опосередковано впливають на готовність дитини до життя у технологічно складному інформаційному середовищі.

У випадку виховання дитини з порушеннями психофізичного розвитку, зокрема, внаслідок захворювання на дитячий церебральний параліч, її підготовка до використання ІКТ наповнюється також і значним реабілітаційним сенсом, адже від рівня знань та вмій у користуванні інформаційними технологіями, а також особистісних новотворів, орієнтованих на систему взаємодії „людина–техніка”, залежить її майбутня соціальна інтеграція та адаптація до життя у XXI ст. [5; 6]. Зміст, форми та засоби цієї підготовки повинні мати корекційно-компенсаторний характер залежно від нозологічної диференціації патологічного розвитку дитини, специфічних особливостей навчання таких дітей, їх особливих освітніх потреб.

Отже, системне моделювання процесу формування готовності підлітків із дитячим церебральним паралічем (ДЦП) до використання ІКТ є складною багатоетапною корекційно-педагогічною задачею, яка вирішується за допомогою кількох вкладених проблем, що віддзеркалюють її різні аспекти. Ці аспекти створюють ієрархічну структуру означеної моделі і складаються з таких підзадач (рис. 1):

- загальне моделювання особистісного та психофізіологічного стану готовності людини до здійснення певних типів діяльності та конкретизація цієї моделі до моделі суб'єкта операторських дій у системі „людина–техніка”, а потім звуження її до моделі користувача ІКТ;
- нозологічне моделювання людини з урахуванням типу порушень психофізичного розвитку (ядерних та вторинних дефектів онтогенезу) та її вікових особливостей. Ми здійснюємо опис дитини підліткового віку із обмеженнями життєдіяльності внаслідок захворювання на ДЦП;
- системне моделювання корекційно-реабілітаційного психолого-педагогічного процесу формування готовності підлітків із дитячим церебральним паралічем до використання ІКТ.

На схемі, наведеній нижче, у графічній формі презентована програма покрокового моделювання корекційно-реабілітаційного психолого-педагогічного процесу формування готовності підлітків із дитячим церебральним паралічем до використання ІКТ.

Отже, системне моделювання процесу формування готовності підлітків із дитячим церебральним паралічем до використання ІКТ здійснюється нами у три таких етапи (або дев'ять підзадач). На першому етапі (модель 1.1.) визначається, що ядром побудови зазначеного вище процесу є особистість підлітка, яка може бути представлена чотиривимірною психологічною структурою. Вона системно поєднує базові параметри особистості у чотирьох ортогональних вимірах: соціально-психолого-індивідуальному, діяльнісному, нозологічному та віковому (генетичному). Крім того, на цьому етапі здійснюється нозологічне моделювання реабілітованого з урахуванням ядерних та вторинних дефектів онтогенезу, пов'язаних із захворюванням на ДЦП (модель 1.2.) та його вікових особливостей (модель 1.3.). У підсумку ми матимемо модель підлітка з ДЦП (модель 1).

На другому етапі складається модель готовності суб'єкта операторських дій у користуванні ІКТ (модель 2). Вона у свою чергу створюється за допомоги моделі готовності до здійснення певних типів діяльності (2.1.), моделі суб'єкта операторських дій у системі „людина–техніка” (2.2.), моделі суб'єкта операторських дій у користуванні ІКТ (2.3.).

Третій завершальний етап присвячений моделі процесу формування готовності суб'єкта операторських дій у користуванні ІКТ (модель 3). На цьому етапі, власне, і створюється відповідна корекційно-реабілітаційна методика. Вона концептуально базується на п'ятифакторній діяльній моделі комплексного реабілітування (3.1.), структурній схемі процесу формування готовності як реабілітаційної системи (3.2.), кібернетичній змістовно-цільовій моделі навчально-реабілітаційного процесу (3.3.), запропонованих А.Г. Шевцовим у монографії „Освітні основи реабілітології” [6].

Проблемам вивчення, лікування, комплексної реабілітації, навчання та виховання осіб із ДЦП присвячені наукові доробки медиків, педагогів, психологів таких як Л.О. Бадалян, Е.С. Калижнюк, В.І. Козьявкін, В.Д. Літтль, І.І. Мамайчук, О.М. Мастюкова, В.Ю. Мартинюк, Е.С. Калижнюк, В.І. Козьявкін, К.О. Семенова, Л.М. Шипіцина та ін. Дослідники відзначають у дітей із ДЦП інертність, недостатню послідовність та цілеспрямованість мислення, відставання у формуванні понятійного мислення. Недоступність багатьох видів руху та просторового праксису у зв'язку з ураженням центральної нервової системи та опорно-рухового апарату призводять до відставання у розвитку наочно-дієвого мислення. Рухові порушення не тільки ускладнюють формування статичних та локомоторних функцій, а й негативно впливають на формування психічних функцій та мовлення.

Незважаючи на наявність порушень певних психічних функцій у дітей із ДЦП, існує можливість нормального розвитку та позитивної динаміки формування цих функцій із віком і під впливом спрямованої корекції. Первинні порушення можна подолати відновним лікуванням, медичною реабілітацією. Вторинні дефекти компенсуються у процесі корекційного навчання та виховання. Можливості компенсації, що реалізуються у процесі корекційного навчання та виховання певною мірою вирівнюють гетерохронність психічного розвитку дітей.

Наприклад, знижена працездатність та інертність психічних процесів у дітей із ДЦП компенсується характерною для них завзятістю, посидючістю, що необхідні для пізнавальної діяльності. Як відомо, особи з дитячим церебральним паралічем іноді більш допитливі та краще сприймають знання, ніж діти з іншими психофізичними вадами; компенсують свої фізичні вади розвитком розумових здібностей; наполегливо працюють для вдосконалення своїх знань та вмінь.

Вчені Л.І. Божович, Л.С. Виготський, Д.Б. Ельконін, А.Н. Леонтьєв, В.С. Мухіна, А.В. Петровський, Ж. Піаже досліджували проблеми психології підлітків. Аналіз психолого-педагогічної літератури дозволяє дійти висновку, що у підлітковому віці (від 10 до 15 років) основу психічного розвитку становить посилений розвиток уваги, пам'яті, мислення та ін.; формується логічне мислення та логічна пам'ять; розвивається уява; проявляється допитливість, інтерес до нового; виникає прагнення бути та вважатися дорослим, потреба визнання дорослості підлітка оточуючими; бажання до самостійності в оточенні дорослих й однолітків; теоретичне пізнання дійсності випереджає практичне; навчальна діяльність спрямована на самоосвіту, самовиховання та самовдосконалення; у процесі розвитку самосвідомості та самовизначення формується життєва позиція, з якою підліток починає своє самостійне життя; продовжує формуватися комунікаційна діяльність; виникають та формуються моральні переконання; визначаються життєві вподобання та професійні схильності.

Підлітковий вік – досить складний для період життя навчально-виховного процесу. Особливо для тих осіб, які хворіють на ДЦП, що підтверджують дослідження І.Ю. Левченко, А.Є. Лічко, І.І. Мамайчук, Г.В. Пятакової, Л.М. Шипіциної та ін.

Рухова патологія, неправильне сімейне виховання, відсутність психолого-педагогічного впливу можуть викликати порушення у розвитку пізнавальних процесів, інші відхилення в онтогенезі підлітків із ДЦП. Дослідниками виявлені та виділені такі особистісні якості підлітків із ДЦП як нестабільність нервово-психічних процесів, високий рівень реактивної та особистісної тривожності, схильність до фрустрації. Наявність цих якостей обумовлено патогенними факторами такими як церебрально-органічна недостатність, часта госпіталізація, переживання з приводу фізичної недосконалої.

У підлітковому віці спостерігається завищена самооцінка дітей із ДЦП, підвищений рівень тривожності, що може призвести до труднощів у спілкуванні з однолітками та дорослими, до неуспішності у навчанні.

Розглянемо основні підходи до нашої процедури складання моделі готовності суб'єкта операторських дій у користуванні ІКТ. Насамперед відзначимо, що, взявши за основу поняття „операторські дії” у проблемі використання ІКТ, ми, таким чином, підкреслюємо специфічні особливості певної діяльності людини у системі її взаємодії з оточуючим світом за типом „людина-техніка”. Крім того, це відображає діяльнісну концепцію реабілітологічного підходу, що розвивається у сучасній літературі [6]. Це у подальшому буде відображено у наших методиках відповідної навчально-корекційної роботи з дітьми. Окреслимо найбільш інваріантні проблемні точки, що не залежать від того, чи виконуються операторські дії для здійснення професійної діяльності у сфері ІКТ, чи йдеться лише про їх використання на рівні користувача навіть у побутовій сфері.

Питання готовності до здійснення спеціальних видів діяльності розглядали вчені Г.О. Балл, К.М. Дурай-Новакова, М.І. Дяченко, Л.О. Кандибович, Г.С. Костюк, С.Д. Максименко, Ю.Й. Машбиць, Л.С. Нерсесян, О.М. Пелех, В.О. Сластьонін, М.Л. Смульсон, В.В. Тарасун та ін. Ми виходимо із тієї гіпотези, що діяльність у

сфері взаємодії людини з ІКТ відноситься до настільки складних та багатоманітних форм діяльності, що готовність до неї можна порівняти з таким багатопрофільним видом діяльності як навчання, наприклад, у школі або у вищому навчальному закладі. У зв'язку з цим наведемо точку зору В.В. Тарасун, що узагальнює підходи авторів різних наукових шкіл щодо основних компонентів психологічної готовності до шкільного навчання [4]. В.В. Тарасун виділяє такі елементи як психомоторна, інтелектуальна, емоційно-вольова, особистісна, соціально-психологічна (комунікативна) готовність.

Специфіка сфери взаємодії людини з ІКТ диктує нам необхідність розкриття сутності кожного із компонентів готовності до операторської діяльності таким чином, щоб можна було сформулювати найбільш практичні диспозиції у створенні конкретних методик підготовки підлітка до операторської роботи.

Як вже зазначалося, першим кроком на шляху розробки моделі користувача ІКТ є аналіз поняття „операторські дії”, яке, власне, може бути одним із провідних у класифікуванні дій, особистісних та психофізичних якостей суб'єкта у системі його взаємодії зі складною технікою. Адже суб'єкт незалежно від рівня, складності та цілей цієї взаємодії (професійна, навчальна, ігрова чи побутова діяльність) виконує функції оператора інформаційно-комунікаційної техніки. До інформаційно-комунікаційної техніки ми відносимо персональні комп'ютери, засоби сучасного зв'язку, складні побутові інформаційні прилади, гаджети тощо.

Психологічні особливості суб'єкта операторських дій у системі „людина–техніка”, діяльність оператора в автоматизованих системах управління, розв'язання проблеми розподілу і узгодження функцій між людиною і машиною головним чином вивчаються інженерною психологією, а також входять до компетенції психології праці. Зауважимо, що у нашому дослідженні ми схилиємось до розгляду особистісних якостей і таких характеристик, що відносяться до внутрішньої психологічної діяльності, необхідної для операторської взаємодії з ІКТ.

Як наголошує Є.А. Клімов [1], під час аналізу суб'єкта у професіях типу „людина–техніка” зовнішній ефектний бік „затуляє” внутрішній психічний зміст діяльності та свідомості працюючої людини. Між тим саме це має бути наріжним каменем у нашій корекційній психолого-педагогічній методиці.

Є.А. Клімов вважає за потрібне більш ретельно вивчати непомітну, приховану для стороннього спостерігача пізнавальну складову у професіях даного типу. Особливо, на нашу думку, це стосується професії оператора комп'ютерної техніки та користувача складної інформаційної техніки.

Діяльність у системі „людина–техніка” вимагає мобілізації майже всіх сенсорних та моторних функцій. Проте згаданий вище науковець пише про існування хибної думки, що певні види праці, які, так би мовити, є суто сенсорномоторними: людина начебто дещо відчуває і у відповідь на це мимоволі реагує рухами. Є.А. Клімов впевнений, що це не так. У будь-якому, здавалося б, найпростішому виді ручної, машинно-ручної або високо автоматизованої праці обов'язково виникають ситуації, що вимагають аналізу, зусиль мислення, ухвалення тих чи інших рішень. Важливо чітко уявляти не тільки пристрій і статичний стан механізму, приладу, машини, а й процеси робочої взаємодії, руху їх складових. Важливо вміти будувати версії щодо можливих причин розладнань, неполадок і в думках програвати варіанти розв'язання проблеми, обираючи найбільш вірогідний. Проектування техніки вимагає хорошого розвитку просторової уяви, пам'яті на числові параметри різного роду. Цього ж, лише меншою мірою, вимагає й користування технікою.

Професіонал за типом діяльності „людина–техніка” повинен мати широкий кругозір у галузі природничих наук і пов'язаних з ними сферах науково-технічного знання. Особлива обізнаність потрібна у сфері властивостей предметів праці, умов і засобів їх перетворення; важливо досконально знати пристрій і функції приладів, машин, інструментів, що використовуються. Доводиться пам'ятати багато строгих правил і кількісних показників, що відносяться до режимів роботи техніки, її експлуатації, умов безпечної праці. Важливо добре розуміти принципи роботи, функціонування машин, механізмів, електричних, електронних схем, пристроїв. Цінується здатність ухвалювати оптимальні рішення у короткі терміни.

Найголовніше у сфері пізнавальних процесів оператора – підвищені вимоги до уваги, її зосередження, розподілу, перемикання. Як правило, пред'являються високі вимоги до різних форм і видів пам'яті, мислення, а також до зору, лінійного і об'ємного окоміру, слуху, дотику, м'язової чутливості.

В емоційно-вольовій сфері потрібна емоційна стриманість, стійкість у надзвичайних ситуаціях, підвищене відчуття (а не просто усвідомлення) відповідальності, оскільки людина на робочому місці часто оперує дуже могутніми технічними пристроями. У результаті ціна помилки або безвідповідальності зростає. Важливі діловитість, здатність самостійно працювати іноді при обмежених контактах із колегами, акуратність і сумлінність.

Отже, діяльність суб'єкта операторських дій у системі „людина–техніка” має специфічні особливості. Тому успішне її виконання потребує високого рівня розвитку таких психофізіологічних якостей як сприйняття, високий рівень уваги, різні види пам'яті, оперативного та наочно-образного мислення, уяви та ін.

Процес формування готовності до використання інформаційних технологій та комп'ютерної техніки вивчали Г.Р. Генсерук, А.А. Гулеватий, Р.С. Гурін, В.М. Мазур, Л.І. Морська, Р.В. Моцик, О.М. Снігур, О.М. Царенко. Переважна більшість дослідників у структурі готовності осіб до використання ІКТ розглядають мотиваційний, змістовий, операційно-діяльнісний компоненти.

Підготовка, наприклад, майбутніх учителів іноземних мов до використання інформаційних технологій у професійній діяльності, на думку Л.І. Морської, здійснюється у процесі загальної підготовки і має спільні з нею компоненти [2]. У той самий час, вона має свої особливості, зумовлені характером професійної діяльності та вимогами до особистості, що здійснює її. Узагальнюючи підходи згаданої дослідниці, слід розглядати структуру готовності осіб до використання ІКТ як сукупність чотирьох взаємопов'язаних компонентів, наповнених якісними характеристиками та показниками:

- мотиваційного, що виражає свідоме ставлення особи до застосування ІКТ у професійній діяльності;
- змістового, що поєднує сукупність знань про психологічні аспекти застосування ІКТ у формуванні комунікативних та інших навичок;
- компетентнісного, що базується на комплексі вмінь і навичок використання ІКТ у структурі професійної діяльності;
- рефлексивно-креативного, що характеризує пізнання, аналіз, корекцію й удосконалення особою явищ своєї професійної діяльності з використанням ІКТ.

Рівень сформованості готовності до використання комп'ютерної техніки, на думку Р.В. Моцика, визначається як сформованість інформаційної культури та сукупність знань, умінь і навичок використання ІКТ [3].

Аналізуючи професіограму та психологічні вимоги професії оператора комп'ютерного набору до особистості робітника, можна дійти висновку, що людині при користуванні ІКТ потрібні високий рівень об'єму, концентрації, розподілення, перемикання, стійкості уваги; розвинуте наочно-образне та словесно-логічне мислення; хороші показники наочно-образної, словесно-логічної, оперативної і короткочасної пам'яті; високі вимоги як до невербального і вербального інтелекту.

Наша модель формування готовності підлітків із ДЦП до використання ІКТ об'єднує сукупність таких взаємопов'язаних компонентів:

1. **Психологічна** готовність поєднує мотиваційно-потребнісні та інтелектуальні аспекти. Ці компоненти відображають розвиток пам'яті, уваги, різних видів мислення; пізнавальних мотивів; позитивного ставлення підлітків до техніки; налаштованості на використання ІКТ; усвідомлення значення та можливостей застосування ІКТ у навчанні та подальшій професійній діяльності; усвідомлення соціальної потреби в оволодінні комп'ютерними технологіями; інших відповідних особистісних прагнень та інтересів.

2. **Фізіологічна** готовність визначає сформованість моторних та сенсорних систем і функцій підлітків із ДЦП, тобто рівень розвитку психофізіологічних та фізіологічних функцій підлітка, необхідний для витримування дитиною відповідних розумових та фізичних навантажень під час застосування ІКТ.

3. **Операційно-пізнавальна** готовність. Теоретичний аспект цього виду готовності (**теоретична** готовність) виявляє рівень розвитку знань інформаційно-комунікаційних технологій, умінь застосовувати ІКТ та здатність постійно вдосконалювати свою майстерність щодо їх ефективного використання. Практичний аспект (**практична** готовність) об'єднує сукупність практичних навичок та знань застосування ІКТ; умінь повсюдно реалізовувати набуті знання.

4. **Культурно-аксеологічна** готовність об'єднує ціннісний та світоглядний аспекти формування інформаційної культури. Аспект інформаційної культури, як складової загальної культури людини, включає підготовку до повноцінного життя у сучасному інформаційному суспільстві, формування настанови до застосування ІКТ у всіх сферах життєдіяльності; використання мереж та комп'ютерів для розв'язування культурно-пізнавальних та розважальних задач; культурологічний аспект ефективного застосування всіх видів роботи з інформацією.

5. **Соціальна** готовність характеризує адекватність підлітків при використанні інформаційно-комунікаційних технологій; навички психічної саморегуляції поведінки при роботі у мережах; здатність жити та розвиватись у інформаційному суспільстві; впевненість в успішному використанні ІКТ; комунікаційні здібності засобами ІКТ. Спілкування у мережах Інтернет та віртуальних соціальних мережах потребує специфічних аспектів таких, як вербальне спілкування з використанням текстового режиму, інших мовленнєвих функцій, образне спілкування за допомогою фото- та відеозображень. Інформаційна культура спілкування потрібна підліткам під час використання дистанційної форми навчання, коли необхідно зосередитись на виконанні завдань і самостійній роботі. Потрібні умінь відстоювати власну позицію у віртуальних групах; комунікативні навички при роботі в мережевих проектах; готовність до залучення комп'ютерних технологій у процесі прийняття самостійних рішень під час віртуальної соціальної взаємодії.

Моделювання корекційно-реабілітаційного психолого-педагогічного процесу формування готовності підлітків із дитячим церебральним паралічем до використання ІКТ здійснюється нами за допомогою системно-синергетичної концепції побудови відкритої особистісно орієнтованої п'ятифакторної діяльнісної моделі комплексного реабілітування, розробленої у працях А.Г. Шевцова [6]. Згідно з цією концепцією метою реабілітування є формування системи способів дій, що можуть подолати обмеження життєдіяльності, які призводять до інвалідності. При цьому такі способи дій можуть бути сформовані лише у результаті спеціально організованої усвідомленої діяльності, яку називають реабілітаційною діяльністю реабілітованого, або

самореабілюванням. Ця модель базується на таких факторах (модальностях) корекційно-реабілітаційного впливу як соціальний, педагогічний, психологічний, медичний, техніко-середовищний.

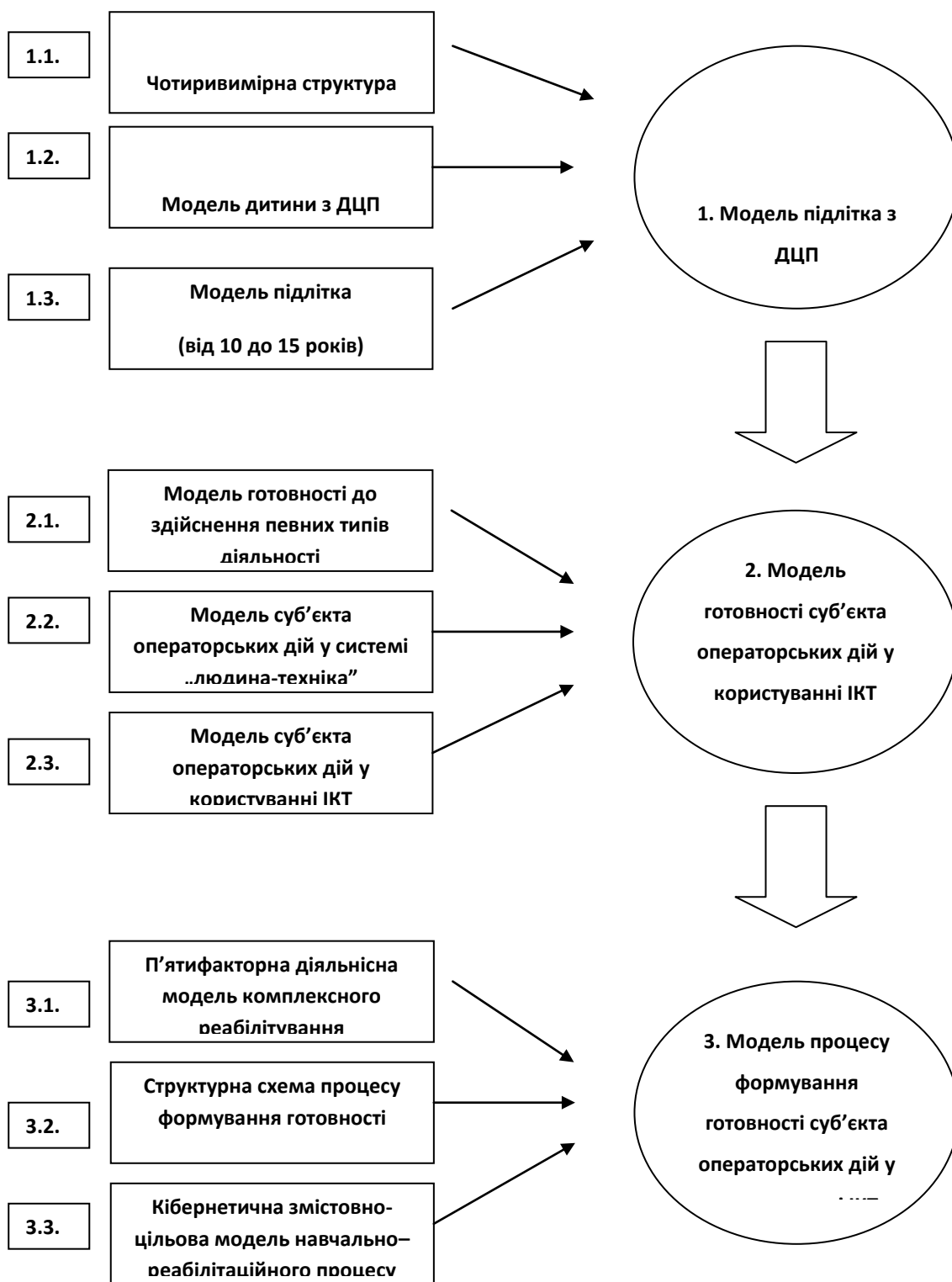

Рис 1. Структура системного моделювання процесу формування готовності підлітків із ДЦП до використання ІКТ

За допомогою системно-синергетичного підходу до побудови відкритої особистісно орієнтованої п'ятифакторної діяльничної моделі комплексного реабілітування згаданим автором також запропоновано універсальну структурну схему комплексного корекційно-реабілітаційного процесу, який включає 16 базових елементів, таких як: реабілітовуваний; реабілітолог, цілі, зміст, методи і технології, засоби, організаційні форми реабілітування; реабілітаційна діагностика; результати реабілітаційного процесу; батьки, родичі, близькі реабілітованого; підсистема реабілітаційного менеджменту; інформаційно-наукова підсистема; нормативно-правова підсистема; фінансово-економічна підсистема; підсистема управління зовнішніми зв'язками; середовищна підсистема [6]. Задля досягнення мети цілісності та комплексності у нашій методиці формування готовності підлітків із дитячим церебральним паралічем до використання ІКТ застосовуються ці фактори та елементи корекційно-реабілітаційного впливу на учня.

Крім того, відповідно до [6] універсальний варіант кібернетичного змістовно-цільового моделювання нашого корекційно-реабілітаційного процесу передбачає виділення таких основних компонентів процесу формування готовності суб'єкта операторських дій у користуванні ІКТ як цільовий, змістовний, діяльничний, результативний, а також кібернетичний контрольний елемент.

Таким чином, наші підходи до моделювання готовності підлітків із ДЦП до використання ІКТ дозволять сформулювати та застосувати практичну корекційно-реабілітаційну методику психофізіологічної, операційно-пізнавальної, культурно-аксеологічної та соціальної підготовки підлітків із ДЦП до застосування інформаційних та комп'ютерних технологій у всіх сферах життєдіяльності сучасної людини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Климов Е.А. Психология профессионала. — М.: Из-во «Ин-т практической психологии», Воронеж: НПО «МО-ДЭК», 1996. —400 с.
2. Морська Л.І. Теоретико-методичні основи підготовки майбутніх учителів іноземних мов до використання інформаційних технологій у професійній діяльності: автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.04; 13.00.02 / Л.І. Морська; Терноп. нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. — Тернопіль.- 2008. - 40 с.
3. Моцик Р.В. Формування готовності майбутніх учителів початкових класів використовувати персональний комп'ютер як засіб навчальної діяльності: автореф. дис...канд. пед. наук: 13.00.04 / Р.В. Моцик; Ін-т вищ. освіти АПН України. - К., 2009. — 22 с.
4. Тарасун В. Морфофункціональна готовність дітей з особливостями у розвитку до шкільного навчання: діагностика і формування (нейропсихологічний супровід). Монографія. — К.: Видавництво НПУ імені М.П.Драгоманова. — 2008. — 299 с.
5. Шевцов А.Г. Інформаційні технології як засіб соціальної реабілітації людей з обмеженими функціями здоров'я // Актуальні проблеми виховання та навчання людей з особливими потребами: Зб. наук. праць / За заг. ред. П.М.Таланчука, Г.В.Онкович. — К.: Ун-т „Україна”, 2000. — С. 258–265.
6. Шевцов А.Г. Освітні основи реабілітології: [монографія] / А.Г. Шевцов. — К.: „МП Леся”, 2009. — 484 с.

УДК 376.36:371.315.7

КОМП'ЮТЕРНА СИСТЕМА ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

Шеремет М.К.

доктор педагогічних наук, професор

Качуровська О.Б.

кандидат педагогічних наук, доцент

Інститут корекційної педагогіки та психології

НПУ імені М.П.Драгоманова

Рассматриваются возможности тестового контроля в обеспечении оптимизации учебного процесса как эффективного средства активизации учебной деятельности студентов.

The article considers possibilities of test control in educational process optimization as an effective tool of activation students education process.

Ключові слова: комп'ютерна система тестового контролю, комп'ютерні технології, програмно-педагогічне забезпечення.